

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RFN:

Raport rządu federalnego Niemiec podsumowujący rezultaty jego wysiłków na rzecz rozwoju całościowej strategii politycznej i ekonomicznej dla państw bałkańskich i całej Europy Południowo-Wschodniej. (Kontynuacja raportu z 10 marca 2009 roku, BT-wydruk 16/12252)

(Okres sprawozdawczy: 1 lutego 2009 – 28 lutego 2010)

Spis treści

I. Cele strategii całościowej: długotrwała stabilizacja i zbliżenie do Unii Europejskiej (UE)

II. Instrumenty polityczne

1. Proces zbliżenia z UE
2. Współpraca regionalna Europa południowo-wschodnia; Regionalna Rada Kooperacyjna
3. Instrumenty ze względu na polityczne bezpieczeństwo, rola Europejskiej lub Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz NATO, regionalna koncepcja rozbrojenia
4. Ochrona praw człowieka i mniejszości narodowych / powrót uchodźców, współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii

III. Rozwój w poszczególnych krajach

1. Serbia
2. Kosowo
3. Czarnogóra
4. Była Republika Jugosławii Macedonii
5. Bośnia i Hercegowina
6. Albania
7. Chorwacja
8. Rumunia
9. Bułgaria
10. Mołdawia

IV. Działania gospodarcze i polityczno-rozwojowe**V. Współpraca w dziedzinie edukacji, badań naukowych i kultury****VI. Zwalczanie korupcji i zorganizowanej przestępczości****I. Cele strategii całościowej: długotrwała stabilizacja i zbliżenie do Unii Europejskiej (UE)**

Również w 2009 roku Bałkany Zachodnie zajmowały istotne miejsce w niemieckiej polityce zagranicznej. Zaslugują one na szczególną uwagę z powodu geograficznego sąsiedztwa z UE, coraz bliższych kontaktów z państwami członkowskimi UE, a także obaw związanych z możliwością ponownego wystąpienia konfliktów w tym regionie.

Niemiecki rząd federalny konsekwentnie śledzi w Europie Środkowo-Wschodniej rozwój polityki stabilizacji gospodarczej i politycznej i wspiera poprawę współpracy regionalnej oraz kroki na rzecz pojednania. Celem jest powstrzymanie możliwości powstawania nowych konfliktów i stworzenie płaszczyzny integracji z UE wszystkich krajów tego regionu w ramach zorientowanego na reformy procesu zbliżania. Jednocześnie rząd federalny angażuje się w wysiłki służące przejęciu odpowiedzialności za współpracę regionalną. [Jednakże] po włączeniu paktu stabilizacyjnego do Regionalnej Rady Kooperacyjnej 2008 Europa Południowo-Wschodnia powoli sama powinna przejść w tej dziedzinie odpowiedzialność.

Mimo że w zróżnicowanym zakresie, to jednak nastąpił pozytywny rozwój krajów Europy Południowo-Wschodniej. Trwa tworzenie demokratycznych instytucji, coraz skuteczniej działają zrzeszenia obywatelskie. Gospodarki poszczególnych krajów jeszcze w 2008 roku rozwijały się pozytywnie, jednak skutki światowego kryzysu finansowego w następnym roku dotarły również do Europy Południowo-Wschodniej i wpłynęły niekorzystnie na tamtejszy wzrost ekonomiczny. Stan bezpieczeństwa jest w znacznej mierze (*weitgehend*) stabilny; nawet gdy po uznaniu niepodległości Kosowa w ubiegłym roku doszło jeszcze do agresywnych zamieszek w Belgradzie i napadów Serbów z Kosowa na punktach granicznych między Serbią a Kosowem. Od tamtej pory nie odnotowano jednak już żadnych istotnych przypadków destabilizujących sytuację.

Europejska perspektywa Bałkanów Zachodnich, jak również proces stabilizacyjny i akcesyjny – biorąc pod uwagę kryteria stopniowego planu Komisji Europejskiej i ponownego porozumienia w sprawie rozszerzenia z grudnia 2006 roku – pozostają istotnymi podstawami stabilizacji tego regionu jako całości i postępu procesów reform w poszczególnych krajach.

Rząd federalny wspiera ostrożną politykę rozszerzenia. Istotą zbliżenia między krajami tego

obszaru a UE pozostaje dokładne wypełnienie kryteriów. W tym procesie każde państwo będzie oceniane według własnych postępów. Dlatego rząd federalny odmawia podawania jakiegokolwiek daty przystąpienia przed zakończeniem negocjacji akcesyjnych z UE (...). Miarą przystąpienia do UE jest zarówno zdolność do przystąpienia kandydatów, jak zdolność ich przyjęcia przez Unię. Pozytywny bilans danego kraju dotyczący jego zobowiązań płynących z układu stabilizacyjnego oraz stowarzyszeniowego, łącznie z postanowieniami dotyczącymi handlu, pozostaje ważnym elementem podczas analizy danego wniosku o przystąpienie.

W ramach rozpoczętego w 2008 roku „dialogu w sprawie zniesienia wiz” można było zaobserwować dalszy postęp osiągnięty w spełnianiu kryteriów (...) określonych w tzw. mapach drogowych, tj. warunkach ustalonych z państwami członkowskimi UE. Stąd Komisja zaproponowała zniesienie obowiązku wizowego dla obywateli państw byłej Republiki Jugosławii Macedonii, Czarnogóry i Serbii. 30 listopada 2009 roku, po wysłuchaniu opinii Parlamentu Europejskiego, Rada UE jednomyślnie poparła to zalecenie. Zniesienie wiz dotyczy krótkich pobytów turystycznych w państwach układu z Schengen i obejmuje posiadaczy paszportów biometrycznych z tych krajów. Mieszkańcy Kosowa muszą jednak dalszym ciągu mieć wizy.

Z Albanią oraz z Bośnią i Hercegowiną, które w okresie sprawozdawczym nie spełniły jeszcze wszystkich warunków, będzie dalej prowadzony dialog w sprawie wiz. Rząd federalny od początku wspierał warunki Komisji, po spełnieniu których będzie możliwe złagodzenie obowiązku wizowego (...); wymagania te w szczególności dotyczą zwalczania nielegalnej migracji, zorganizowanej przestępczości i korupcji. Jakiegokolwiek daty czy terminy nie mają tu znaczenia, a wyłącznie wymierne rezultaty.

II. Instrumenty polityczne

Realizacja zadań w perspektywie europejskiej jest wciąż dla krajów na Bałkanach Zachodnich nie tylko ważnym celem, ale jednocześnie siłą napędową reform i postępów w stabilizacji. Podobnie jest z celem i motywancjami europejskiej i niemieckiej polityki wobec tego regionu. Proces stabilizacyjny i akcesyjny (SAP) to najważniejsze elementy tej polityki, którą w sprawach współpracy regionalnej wspomaga Regionalna Rada Współpracy. W celu ugruntowania postępów w dziedzinie stabilizacji nadal w kilku częściach Bałkanów Zachodnich (przede wszystkim w Kosowie oraz w Bośni i Hercegowinie) potrzebna jest obecność międzynarodowych podmiotów.

Unia Europejska, w zakresie Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, jest bezpośrednio obecna – w osobach specjalnych przedstawicieli lub w ramach misji, jak:

- specjalny przedstawiciel UE dla byłej Republiki Jugosławii Macedonii oraz Bośni i Hercegowiny,
- EUFOR ALTHEA jako operacja wojskowa i misja policyjna Unii Europejskiej, (EUPM) jako misja cywilna w Bośni i Hercegowinie,
- specjalny przedstawiciel UE dla Kosowa (równocześnie międzynarodowy przedstawiciel cywilny),
- Misja UE ds. praworządności (*Rechtsstaatlichkeitsmission*) w Kosowie (EULEX Kosowo),
- specjalny przedstawiciel UE dla Republiki Mołdawii oraz Misja Ochrony Granicznej (EUBAM) Mołdawia/ Ukraina.

Rząd federalny Niemiec uczestniczy (za pośrednictwem) w tych misjach i pomaga w istotny sposób rzeczowo i poprzez swych reprezentantów.

1. Proces zbliżenia z UE

Wyciągając wnioski ze zbrojnych konfliktów, jakie wybuchły w następstwie rozpadu Jugosławii, UE wypracowała pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia określoną koncepcję służącą stabilizacji tego regionu, w ramach której oferuje dotkniętym krajom Bałkanów Zachodnich zbliżenie i akcesję. Proces jest w istotnej mierze oparty na trzech filarach:

- propozycja atrakcyjnych ofert w obszarze politycznym i gospodarczym, łącznie z perspektywą ostatecznej integracji w struktury UE,
- zobowiązanie krajów Bałkanów Zachodnich do przeprowadzenia reform oraz
- umocnienie współpracy regionalnej.

SAP to stopniowy proces, przy czym osiągnięcie każdego etapu związane jest z indywidualnym wypełnieniem ustalonych warunków; działania w jego ramach nadają szczególną dynamikę reformom na rzecz stabilizacji w tym regionie.

Umowy stabilizacyjne i stowarzyszeniowe zostały już podpisane ze wszystkimi państwami Bałkanów Zachodnich (oprócz Kosowa); w życie zaś weszły z Chorwacją, Byłą Republiką Jugosławii Macedonią i Albanią. Osiągnięcie statusu kraju kandydującego warunkuje zadowalający bilans realizacji postanowień umowy.

W okresie, jakiego dotyczy niniejsze sprawozdanie, krajowe procedury ratyfikacyjne umów stabilizacyjnych i stowarzyszeniowych z Bośnią i Hercegowiną oraz z Czarnogórą wciąż trwają. 14 sierpnia 2009 roku Niemcy przedłożyły w Brukseli świadectwo ratyfikacji do układu stabilizacyjnego i stowarzyszeniowego z Bośnią i Hercegowiną, 16 listopada 2009 roku takie samo do umowy z Czarnogórą.

Ze wspomnianymi krajami istnieją, aż do wejścia w życie zgodnie z prawem międzynarodowym, przejściowe układy stabilizacyjne i stowarzyszeniowe, które w szczególności zawierają postanowienie dotyczące handlu.

Ponieważ Serge Brammertz, główny oskarżyciel Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii (IStGHJ), nie zgłosił zastrzeżeń co do stanu współpracy z Serbią, Rada Unii Europejskiej postanowiła w grudniu 2009 roku o wejściu w życie przejściowego układu stabilizacyjnego i stowarzyszeniowego, który już w kwietniu 2008 roku został podpisany i od stycznia 2009 roku został przez Serbię wdrożony; układ ten wszedł w życie 1 lutego 2010 roku. Wprowadzenie krajowej procedury ratyfikacyjnej do wspomnianych układów podlega jednakże w dalszym ciągu warunkowi, po decyzji Rady z kwietnia 2008 roku w sprawie współpracy Serbii z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla Byłej Jugosławii (...).

22 grudnia 2009 roku Serbia przekazała wniosek o przystąpienie do szwedzkiej prezydencji w Radzie UE.

Chorwacja, która od 2005 roku prowadzi negocjacje akcesyjne z UE, nadal uczestniczy w procesie stabilizacyjnym i stowarzyszeniowym. Po ostatniej konferencji w sprawie przystąpienia w lutym 2010 roku rozpatrywano 35 rozdziałów negocjacyjnych (17 z nich zakończono). Komisja Europejska spodziewa się, że w 2010 roku nastąpi zakończenie negocjacji technicznych, jeśli Chorwacja wypełni pozostałe kryteria. Komisja potwierdza w swych sprawozdaniach w sprawie postępów oraz w swym dokumencie strategicznym „Strategia rozszerzenia i najważniejsze wyzwania 2009-2010” z 14 października 2009 roku postępy w kilku obszarach w krajach Bałkanów Zachodnich, stwierdza jednocześnie wielką potrzebę podjęcia kolejnych reform. Wdrożenie praworządności (zasada państwa prawa), w szczególności zwalczanie korupcji i zorganizowanej przestępczości oraz wzmocnienie zdolności administracyjnych to nadal wielkie wyzwania. Problemy związane z wolnością głosu opinii oraz mediami powinny zostać niezwłocznie rozpatrzone. Ważna kwestia to także ochrona mniejszości narodowych, w szczególności Romów. Unia Europejska będzie nadal aktywnie wspierać indywidualne wysiłki krajów Bałkanów Zachodnich, aby w kontekście długotrwałej stabilizacji wciąż istniejące braki zostały wyeliminowane. Państwa tego regionu muszą rozwiązywać wzajemne konflikty w duchu dobrego sąsiedztwa. Proces zbliżeniowy nie powinien być z tego powodu naruszony, należy też uwzględniać interesy UE.

Pamiętając o powyższym, ważne jest, by obecne zaangażowanie UE w ramach Instrumentu pomocy zbliżeniowej (IPA), jak również dzięki dwustronnej współpracy rozwojowej

zachować polityczną i gospodarczą dynamikę reform w regionie, jednocześnie wspierając praworządność i regionalną współpracę, co pozwoli wspomagać systematyczny rozwój gospodarczy. W latach 2009-2013 (...) dla wszystkich krajów beneficjentów pomocy zbliżeniowej (Bałkany Zachodnie i Turcja, łącznie z programami regionalnymi i horyzontalnymi) Unia powinna dysponować blisko 8,87 mld euro ze środków IPA.

Dzięki udoskonalonej współpracy oraz koordynacji systemu finansowego wsparcia między Komisją Europejską, międzynarodowymi instytucjami finansowymi i państwami członkowskimi dla krajów regionu Bałkanów Zachodnich na początku grudnia 2009 roku został zwiększony zakres inwestycji (WBIF). Rząd federalny Niemiec popierał tę inicjatywę od samego początku.

2. Współpraca regionalna Europa południowo-wschodnia; Regionalna Rada Kooperacyjna

Wspieranie regionalnej współpracy w Europie Południowo-Wschodniej Niemcy uważały za kwestię niezwykle istotną. Część tytułu budżetu 0502 68774 (Wsparcie ze środków międzynarodowych na obszarach zapobiegania kryzysowego, zachowanie pokoju i zwalczanie konfliktów) jest przez MSZ zarezerwowane dla „Paktu Stabilizacyjnego”. Dla budżetu 2010 było początkowo przeznaczono 25 mln euro, jednak w drugim projekcie rządowym zmniejszono do 20 mln.

Regionalna Rada Kooperacyjna, z siedzibą w Sarajewie, odgrywa w politycznym i gospodarczym rozwoju SOE bardzo ważną rolę. Jest to kontynuacja Paktu Stabilizacyjnego dla Europy Południowo-Wschodniej, który – po kryzysie w Kosowie w 1999 roku – został powołany podczas niemieckiej prezydencji w Radzie UE (zaakceptowany również przez G8) i, jako sprawdzony instrument przewyższania kryzysów również w innych regionach świata, ma charakter modelowy. 27 lutego 2008 roku Rada stała się formalnym „następcą” Paktu Stabilizacyjnego; w założeniu powinna ona wzmocnić własną odpowiedzialność państw rejonu Europy Południowo-Wschodniej, a w konsekwencji i je same. Jednocześnie Rada łączy UE i ważnych ofiarodawców. Członkami Regionalnej Rady Kooperacyjnej są Albania, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Dania, Niemcy, Finlandia, Francja, Grecja, Wielka Brytania, Irlandia, Włochy, Kanada, Chorwacja, Litwa, Była Republika Jugosławii – Macedonia, Mołdawia, Czarnogóra, Norwegia, Austria, Polska, Rumunia, Szwecja, Szwajcaria, Serbia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Czechy, Turcja, Węgry, USA, Rada Europy, Rada Europejskiego Banku Rozwoju, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Europejski Bank Inwestycyjny, Parlament Europejski, Unia Europejska, NATO, OECD, OBWE, Program Rozwoju ONZ (UNDP), Tymczasowa Administracyjna Misja ONZ w Kosowie (UNMIK) i Bank Światowy. Przedstawiciele Kosowa, jako członkowie delegacji UNMIK, są zapraszani na posiedzenia (Kosowo nie jest uznawane przez wszystkich uczestników).

Sekretarzem generalnym Regionalnej Rady Kooperacyjnej jest Hido Biscevic, wcześniej sekretarz stanu w chorwackim Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Gospodarzem corocznych konferencji Regionalnej Rady Kooperacyjnej jest obecny przewodniczący Europejskiego Procesu Współpracy dla Europy Południowo-Wschodniej (South East European Cooperation Process) (obecnie Turcja), wspólnie z Sekretariatem Regionalnej Rady Kooperacyjnej.

Pod koniec 2009 roku szwedzka prezydencja i Komisja Europejska zażądały sporządzenia wyczerpującego dokumentu strategicznego na następne trzy lata, ponadto rozbudowana, a przejęta z Paktu stabilizacyjnego regionalna sieć, złożona z ośrodków zadaniowych i różnych regionalnych organizacji musi się szybko dostosować do nowych form działania. Niemcy wspierają pracę Regionalnej Rady Kooperacyjnej na rzecz odbudowy jako wkład do stabilizacji tego regionu i jego zbliżenia do UE i wspierają dlatego te dążenia, aby jej pracę wzmocnić i skutecznić.

3. Instrumenty ze względu na polityczne bezpieczeństwo, rola Europejskiej lub Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz NATO, regionalna koncepcja rozbrojenia

Międzynarodowa wspólnota, świadcząc w ostatnich latach pomoc cywilną i wojskową, w znacznej mierze przyczyniła do ugruntowania bezpieczeństwa w tym regionie. Niemiecki rząd federalny kontynuuje swą dwustronną politykę wsparcia w kwestiach obrony dla krajów Bałkanów Zachodnich i wyznacza główne cele, tak aby wesprzeć szkolenia, dostarczać pomoc materialną i delegować doradców. Perspektywa integracji euroatlantyckiej jest jedyną możliwością zapewnienia długotrwałej stabilizacji w regionie Bałkanów. UE i NATO odgrywają w tym kontekście główną rolę.

Zaangażowanie w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony obejmuje misje policyjne UE w Bośni i Hercegowinie (EUPM), wojskową operację UE EUFOR ALTHEA w Bośni i Hercegowinie, Misję ds. praworządności EULEX w Kosowie i Misję celną i ochrony granicznej (EUBAM) na granicy Mołdawii z Ukrainą; szczegóły będą omówione w rozdziale III (Rozwój w poszczególnych krajach). Ponadto Niemcy wspierają, razem z Austrią, Słowenią i Węgrami, zbliżenie do UE krajów uczestniczących w procesie stabilizacyjnym i stowarzyszeniowym, realizując kursy szkoleniowe dla „multiplikatorów” (mediów) na temat Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

NATO jest wciąż obecne w tym regionie. Operacja w Kosowie (KFOR) ma duże znaczenie dla stabilizacji tego regionu. (Szczegóły, patrz rozdział III ust. 2). Oprócz obowiązków (kierowniczych i zarządzających) dla ALTHEA wyznaczonych w berlińskim porozumieniu plus, priorytetowym zadaniem utworzonej w Bośni i Hercegowinie Głównej Kwatery NATO

(w Sarajewie) jest pomoc miejscowemu rządowi w przeprowadzaniu reform w sektorze obrony, zwalczaniu terroryzmu, zdobywaniu informacji oraz ściganiu zbrodniarzy wojennych. Albania i Chorwacja mogły zostać przyjęte do NATO na szczycie sojuszu w Strassburgu/Kehl. Była Republika Jugosławii – Macedonia ma nadzieję na otrzymanie podobnego zaproszenia, o ile spór o nazwy z Grecją zostanie rozwiązany w sposób ugodowy. Decyzja w sprawie zaproszenia nie musi być podjęta na dodatkowym posiedzeniu ogólnym NATO; była Republika Jugosławii – Macedonia zrealizuje do tego czasu dalsze elementy planu działań NATO służącemu osiągnięciu członkostwa.

Od grudnia 2006 roku Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Serbia uczestniczą w programie NATO „Partnerstwo dla Pokoju”. Zwłaszcza dwa pierwsze państwa zrobiły znaczne postępy w procesie zbliżenia do NATO; mają też stałe przedstawicielstwa przy NATO, biorą udział w działaniach programu, a w sierpniu 2008 roku przedłożyły pierwszy Indywidualny Plan Działań dla Partnerstwa.

Wniosek Czarnogóry (2008) w sprawie współpracy w ramach Planu Działania NATO dla Członkostwa został przyjęty podczas posiedzenia ministrów spraw zagranicznych NATO 4 grudnia 2009 roku. W Bośni i Hercegowinie, które swoje wnioski o udział w tym planie działań złożyły w listopadzie 2009 roku, należy kontynuować reformy.

Również w Serbii można zauważyć wyraźne sygnały świadczące o woli zbliżenia do NATO, jeśli nawet strategia taka w oczach opinii społecznej pozostaje niejasna. Podpisany w 2008 roku układ o bezpieczeństwie informacyjnym między Serbią a NATO usunął praktycznie ostatnią trudność na drodze do nawiązania skutecznej współpracy w ramach programu Partnerstwo dla Pokoju; równocześnie Belgrad przedłożył własny program dla Partnerstwa.

Bez względu na postępy, wymagana jest od wszystkich trzech państw gotowość do rzetelnej współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla państw byłej Jugosławii (IStGH). Republika Mołdawii ma od 2006 roku Indywidualny Plan Działań dla Partnerstwa; niemniej – jeśli chodzi o realizację reform – pozostaje jeszcze wiele do zrobienia.

Trwa wdrażanie postanowień układu pokojowego z Dayton (z 21 listopada 1995 roku) dotyczących politycznej kontroli rozbrojenia (Załącznik 1-B „Stabilizacja regionalna”). W art. IV załącznika 1-B „Działania na rzecz subregionalnej kontroli rozbrojenia” (por. tzw. umowę florencką) z 14 czerwca 1996 roku) określono górne granice dla podmiotów pozostających w sporze (Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Serbii i Czarnogóry), a dotyczące czołgów, pojazdów opancerzonych, broni, samolotów, helikopterów. Wielkość

oddziałów wojskowych jest ograniczona dzięki zdefiniowaniu ich górnej granicy. Nadal trwa, rozpoczęty ponad dwa lata temu, proces dialogu, którego celem jest ponowne zmniejszenie limitów dla wojska; są przesłanki, które pozwalają przypuszczać, iż proces ten niebawem się zakończy. Istotne wymagania odnośnie do politycznej kontroli uzbrojenia są już od kilku lat spełnione; stąd możliwość zmniejszania wielkości broni i personelu w państwach, które zawarły tę umowę.

W ramach umowy florenckiej, ogólnie rzecz biorąc, dotychczas zniszczono około 9270 systemów broni, z tej liczby około 2690 na zasadzie dobrowolności. Ten proces kontynuowano w roku 2009. Przeprowadzono też, bez stwierdzenia istotnych niedociągnięć, 18 kontroli przy udziale OBWE.

Rząd federalny Niemiec wspierał wdrażanie tej umowy, między innymi poprzez oddelegowanie personelu do Wiednia, do współdziałania z wysokim przedstawicielem przewodniczącego OBWE, zgodnie z art. IV. Ponadto przeprowadzono wspólnie z Centrum weryfikacji zadań wojsk federalnych 9 operacji wspierających regionalne dwustronne inspekcje w ramach art. IV układu pokojowego z Dayton. Zgodnie z art. V załącznika 1-B układu pokojowego z Dayton zamknięto prace (...) nad politycznie wiążącym „Dokumentem końcowym”, a to w celu osiągnięcia stabilizacji regionalnej; w dokumencie określono dobrowolne środki służące zaufaniu oraz bezpieczeństwu dla państw regionu Bałkanów. W 2009 roku Niemcy pomagały również w realizacji postanowień zawartych w „Dokumentie końcowym” przez państwa tego regionu, między innymi składając wizyty kontrolne oraz aktywnie wspierając działania Regionalnego Centrum Kontroli Uzbrojenia (RACVIAC).

Na szczególną uwagę wciąż zasługuje dialog o polityce i bezpieczeństwie w tym regionie. Regionalne Centrum Kontroli Uzbrojenia w pobliżu Zagrzebia, utworzone w 2000 roku na mocy dwustronnej umowy niemiecko-chorwackiej, stało się z biegiem lat regionalnym forum dyskusyjnym do spraw obrony i bezpieczeństwa. W 2009 roku działalność Centrum po raz pierwszy była wsparta finansowym udziałem państw tego regionu. Niemcy wspierały RACVIAC 2009, delegując trzech pracowników z Federalnego Ministerstwa Obrony i przekazując kwotę 64 000 euro na prace programowe. Ścisłe określone działania związane z formalną kontrolą uzbrojenia podjęto m.in. wspólnie z SEESAC (Agencja Informacyjna Europy Południowo-Wschodniej do spraw kontroli małej broni i broni lekkiej); dotyczy to inicjatywy paktu stabilizacyjnego powstałej w ścisłej współpracy z UNDP.

Głównym zadaniem są projekty służące kontroli i niszczeniu broni o niewielkich gabarytach oraz amunicji (m.in. niszczenie broni i amunicji, poprawa bezpieczeństwa składowania, poprawa kontroli celnej i granicznej).

4. Ochrona praw człowieka i mniejszości narodowych, powrót uchodźców, współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii

W okresie sprawozdawczym następowała ogólna poprawa w dziedzinie praw człowieka. Jednak nadal występują trudności w obszarach wymiaru sprawiedliwości, powrocie i integracji uchodźców, współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii oraz poszanowaniu praw mniejszości narodowych i wolności prasy. W tych dziedzinach rząd federalny Niemiec będzie się dalej angażować politycznie i finansowo w postaci dwustronnej współpracy, w ramach UE oraz innych organizacji międzynarodowych.

Wszystkie państwa tego regionu – łącznie z Kosowem – są członkami Rady Europy, która w szczególności wspiera ochronę praw człowieka, demokrację i praworządność, umacniając w ten sposób strategię zbliżenia do UE. W wymienionych obszarach Rada Europy organizuje, wspólnie z krajami Europy Południowo-Wschodniej, wiele działań. Od 1993 roku realizuje też w tym regionie wspólne programy z UE. Zwłaszcza należy wskazać zagadnienia związane z kształceniem, wolnością prasy i skutecznością działań wymiaru sprawiedliwości. Od 1999 roku Rada Europy aktywnie działa w Kosowie, głównie w sferze ochrony praw człowieka, obserwacji wyborów, ochrony dziedzictwa kulturowego, reformy lokalnej administracji samorządowej oraz zapobiegania przestępczości. We wszystkich głównych miastach tego regionu, poza Skopje i Zagrzebiem, Rada Europy ma swoje biura, tak aby koordynować działania i informować o tym społeczeństwo.

Serbia, Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina, Albania oraz Mołdawia są monitorowane przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, która to instytucja nadzoruje zobowiązania płynące z członkostwa w Radzie. Również Komitet Ministerialny Rady nadzoruje Serbię, Czarnogórę, Bośnię i Hercegowinę oraz Mołdawię co do określonych zobowiązań podjętych przez te państwa. Niemcy, w okresie sprawozdawczym, pomogły finansowo poprzez dobrowolne składki, uczestnicząc m.in. w projekcie Rady Europy w celu skutecznego wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Albanii, Bośni i Hercegowinie, Serbii oraz w Mołdawii.

Pod koniec 2009 roku blisko 30 niemieckich ekspertów brało udział w 6 z 8 obecnych misji OBWE w południowo-wschodniej Europie i w Mołdawii; zajmowali się oni sprawami dotyczącymi praw człowieka, demokratyzacją, bezpieczeństwem prawnym i odbudową instytucjonalną. W 2009 roku Niemcy, kwotą około 1,2 mln euro, wsparli oddelegowanych ekspertów oraz realizowane projekty. W tymże roku w misjach OBWE/ODIHR ds. obserwacji wyborów w Czarnogórze, Mołdawii, Bułgarii, Albanii, Rumunii, Chorwacji i Byłej Republice Jugosławii – Macedonii uczestniczyło 154 niemieckich obserwatorów.

Według danych UNHCR (stan na wrzesień 2009), w państwach Zachodnich Bałkanów było jeszcze 120 415 uchodźców i 345 870 tzw. uchodźców wewnętrznych; najwięcej z Serbii oraz z Bośni i Hercegowiny. Dla tysięcy z nich, którzy żyją w tzw. tymczasowych i zbiorowych ośrodkach, konieczne są programy służące przyjęciu długotrwałych rozwiązań. Wprawdzie nie można już mówić o ogólnie trudnej sytuacji ludzi w całym regionie, niemniej uchodźcy, wypędzeni i powracający są nadal grupami potrzebującymi pomocy humanitarnej. Również szczególne rozwiązania są potrzebne dla uchodźców i wypędzonych, których powrót nie jest już możliwy ze względów osobistych, jak np. wiek, choroba czy traumatyczne doświadczenia wojenne.

Ogólnie ciężka sytuacja gospodarcza w krajach byłej Jugosławii utrudnia ponowną integracją osób w ich wcześniejszych miejscach zamieszkania, a przecież powrót na stałe wypędzonych to ważny element dalszej stabilizacji w całym regionie. Pomyślnie rozwiązanie tych problemów byłoby istotnym wkładem w przezwyciężeniu społecznych skutków wojen na Bałkanach, służąc również wieloetnicznej integracji.

Ze środków paktu stabilizacyjnego rząd federalny współfinansował w 2009 roku projekty pomocy humanitarnej w kwocie około 1,45 mln euro.

W wielu rejonach Chorwacji oraz Bośni i Hercegowiny wciąż zalegają miny ziemne oraz niewypały. Utrudnia to powrót uchodźców oraz rozwój gospodarczy. Wspomniane kraje są stronami umowy z Ottawy, która zobowiązała je do usunięcia wszystkich min na swoich terytoriach do roku 2009. Tego terminu nie dotrzymano; na wniosek obydwu państw termin ten przedłużono o 10 lat (na konferencji państw-stron umowy). Również w Serbii można spotkać, choć mniejszej liczbie, miny ziemne i niewypały. Natomiast Albania oświadczyła w październiku 2009 roku, że na jej terytorium min już nie ma. Niemcy, niejako tradycyjnie, podobnie jak Norwegia i Stany Zjednoczone, są najbardziej aktywne w świadczeniu pomocy w usuwaniu min, zyskując wdzięczność i uznanie.

W 2009 roku nie można było dofinansować określonych projektów na sumę 1,248 mln euro, bowiem stwierdzono nieprawidłowości podczas procedur przetargowych. Całkowite wsparcie projektów związanych z usuwaniem min wyniosło 850 248 euro, środki te pochodziły z kwot przyznanych na realizację zadań paktu stabilizacyjnego.

Rząd federalny nadal wspiera prace Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii w Hadze – tak w sensie personalnym (około 30 obywateli Niemiec jest zaangażowanych w działania Trybunału), jak i politycznym oraz finansowym. Niemcy prawie w 9% finansują koszty utrzymania Trybunału. Ponadto niemieckie instytucje regularnie konsultują się z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii, uzgadniają

z nim procedury postępowania i zapewniają w dużym zakresie pomoc prawną. Osoby wezwane jako świadkowie przed Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii mogą zostać w Niemczech, otrzymując wsparcie finansowe.

Dwóch przestępców skazanych przez Trybunał odbywało karę więzienia w Niemczech, kolejny został zwolniony w roku 2008, po odbyciu 2/3 kary (...).

Powołana w 2005 roku Izba ds. zbrodniarzy wojennych przy Trybunale Konstytucyjnym Bośni i Hercegowiny ma odciążyć Międzynarodowy Trybunał i stopniowo przejmować sprawy leżące w jego jurysdykcji. Jeszcze przez 5 lat Izba ta będzie wspierana przez sędziów międzynarodowych. Otrzyma też od niemieckiego rządu federalnego pomoc finansową i personalną; Niemcy więc aktywnie uczestniczą w realizacji ostatecznej strategii Międzynarodowego Trybunału.

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ 1877 (2009) umożliwiła przedłużenie mandatu sędziom izby pierwszej instancji *ad litem* do 31 grudnia 2010 roku; od tego momentu systematycznie będzie spadać liczba stanowisk sędziowskich. Obecnie Międzynarodowy Trybunał rozpatruje wnioski wobec 161 oskarżonych; 25 spraw jest jeszcze w pierwszej instancji, a 13 w drugiej, rewizyjnej. Pozostałe procedury są już zamknięte. Zakończenie ostatniego procesu w pierwszej instancji, procesu przeciwko Radovanowi Karadžićowi, spodziewane jest w roku 2012. Do połowy 2013 powinny się zakończyć również wszystkie procedury rewizyjne. Natomiast Goran Hadzić i Ratko Mladić są wciąż nieuchwytni.

Rząd federalny szczególnie zaangażował się na poziomie dwustronnym i międzynarodowym, aby państwa byłej Jugosławii współpracowały z Międzynarodowym Trybunałem Karnym. Według opinii Trybunału poprawa tej współpracy jest nadal wskazana ze strony Serbii i Chorwacji.

III. Rozwój w poszczególnych krajach

1. Serbia

Rok 2009 był dla Serbii w polityce wewnętrznej i zagranicznej rokiem stabilnym. Prezydent Tadić i proeuropejski rząd Cvetkovića mają, mimo kryzysu gospodarczego, właściwe wsparcie do przeprowadzenia reform. Silna dawniej narodowa opozycja jest podzielona.

Kwestia Kosowa i w 2009 roku była przewodnim tematem polityki wewnętrznej i zagranicznej Serbii. Rząd serbski pragmatycznie reagował na zagadnienia szczegółowe, nie zmieniając swych poglądów. W polityce zagranicznej rząd Serbii opiera się na czterech

filarach: Brukseli, Moskwie, Pekinie i Waszyngtonie. Podstawą działań rządu jest jak naj-szybsze zbliżenie do Unii Europejskiej.

22 grudnia 2009 roku Serbia złożyła wniosek o przystąpienie do UE. Wcześniej, w październikowym raporcie okresowym Komisji Europejskiej, potwierdzono postępy, jakie zrobił ten kraj w spełnianiu politycznych kryteriów ustalonych w Partnerstwie Europejskim. Wzmocnienie praworządności, walka z korupcją i przyspieszenie reform gospodarczych to wciąż ważne zadania, jakie należy realizować. Według obecnego szacunkowego planu finansowego Serbia otrzyma w latach 2009-2013 około miliard euro (dodatkowo do udziału w programach regionalnych/horyzontalnych) ze środków pomocy przedakcesyjnej UE (IPA). Aby zapobiec kryzysowi finansowemu i gospodarczemu, Rada UE postanowiła przyznać w listopadzie 2009 roku dodatkowo, wraz z realizowanym. Programem-IWF Serbia 2010, linię pożyczkową w wysokości 200 mln euro (jako pomoc finansową makro).

W ramach procesu zbliżania do UE, jak również w ramach licznych inicjatyw dwustronnych rząd federalny wspiera reformy w Serbii oraz wspomaga rozbudowę struktur demokratycznych. Dotyczy to przede wszystkim publicznej infrastruktury (sektor energetyczny, systemy ciepłownicze, zaopatrzenie w wodę/odprowadzanie ścieków), doradztwo dla małych i średnich firm i ich relacje z sektorem bankowy, kształcenie zawodowe oraz doradztwo rządowe przy tworzeniu nowych struktur administracji (decentralizacja/wspieranie na poziomie komunalnym), a także kształtowanie ram prawnych wspomagających gospodarkę. 16 października 2009 roku podpisano z Serbią protokół roczny w sprawie ponownego przyznania w tymże roku 121,5 mln euro (111,5 mln euro na współpracę finansową i 10 mln euro na współpracę techniczną).

2. Kosowo

W okresie sprawozdawczym Republika Kosowa umocniła swoją pozycję jako demokracja parlamentarna. Oprócz katalogu praw podstawowych, który odpowiada nowoczesnym europejskim konstytucjom, obowiązująca od 15 czerwca 2008 roku konstytucja Kosowa przewiduje – zgodnie z regulacjami tzw. planu Ahtisaari – szeroką ochronę i duże możliwości politycznego uczestnictwa dla mniejszości narodowych. Do tej pory 65 państw (z tego 22 spośród 27 państw członkowskich UE) oraz, z wyjątkiem Serbii i Bośni i Hercegowiny, wszystkie państwa byłej Jugosławii – uznało Republikę Kosowa.

Na przełomie listopada i grudnia 2009 roku przeprowadzono po raz pierwszy od czasu uzyskania niepodległości wybory komunalne według własnego porządku; przebiegały one pokojowo, zgodnie z międzynarodowymi standardami. W gminach, na południu kraju, gdzie w większości zamieszkują Serbowie i Albańczycy, w wyborach wzięło udział znacznie więcej kosowskich Serbów niż oczekiwano. Suwerenność Kosowa będzie

wciąż ograniczana przez szerokie uprawnienia międzynarodowych delegacji. Międzynarodowy cywilny reprezentant (...) może anulować kosowskie ustawy i rozporządzenia, jeżeli są one sprzeczne z rozwiązaniami wspomnianego planu Ahtisaari, może też wymusić ustąpienie decydujących podmiotów politycznych. Misja UE ds. praworządności EULEX podjęła działalność operacyjną 9 grudnia 2008 roku; 6 kwietnia 2009 roku osiągnęła pełną zdolność działania. Zadaniem blisko 1650 międzynarodowych i 1000 lokalnych współpracowników jest dopomożenie kosowskim urzędom przy rozbudowie wieloetnicznej infrastruktury sądowej, policyjnej i celnej, tym samym zbliżając te instytucje do praworządnych standardów UE. W operacji tej uczestniczy niemal 80 niemieckich policjantów, 25 niemieckich ekspertów cywilnych (sędziów, adwokatów, prawników). Misja tymczasowa NZ w Kosowie (UNMIK) prawie zakończyła swą działalność; pozostałe zadania realizuje około 10% (blisko 500 osób) wcześniej delegowanego personelu.

W chwili pisania niniejszego raportu w Kosowie stacjonuje około 10 000 żołnierzy KFOR; ze względu na poprawę stanu bezpieczeństwa KFOR będzie stopniowo, za każdym razem uzgadniając z Radą NATO, zmniejszać swój kontyngent, tak by liczył on jedynie 2500 żołnierzy. Niemcy, którzy obecnie mają około 1800 żołnierzy, stanowią najliczniejszą grupę, wraz z dowodzącym KFOR od 8 września 2009 roku generałem Bentlerem.

Jeżeli Kosowo utrzymuje dobre stosunki z państwami sąsiedzkimi, Albanią, byłą Republiką Jugosławii Macedonią i Czarnogórą, to relacje z Serbią pozostają trudne. Serbia, uważając, że Kosowo to część jej terytorium państwowego, wymusiła – poprzez głosowanie na forum Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych – opinię od Międzynarodowego Trybunału w Hadze w sprawie zgodności z prawem Deklaracji o Niepodległości Kosowa z lutego 2008 roku. Do czasu zdecydowanych rozstrzygnięć nie można liczyć na pragmatyczną, zorientowaną na poszanowanie wzajemnych interesów postawę Kosowa i Serbii. Rada Unii Europejskiej (7 i 8 grudnia 2009 roku) podkreśliła, w odniesieniu do Serbii i Kosowa, że należy nadal prezentować konstruktywne stanowisko wobec regionalnej współpracy.

Podobnie jak wszystkie państwa Bałkanów Zachodnich, Kosowo pragnie – w perspektywie – uzyskać członkostwo w UE. Należy uznać, że jest to element procesu stabilizacyjnego i stowarzyszeniowego UE dla tego regionu.

Program „Mechanizm dochodzenia w procesie stabilizacyjnym i stowarzyszeniowym (*Tracking Mechanism*), którego realizację, tylko w Kosowie, rozpoczęto w marcu 2003 roku, powinien zbliżyć ten kraj do spełnienia kryteriów warunkujących podjęcie negocjacji w sprawie układu stabilizacyjnego i stowarzyszeniowego, jednakże bez szczególnej presji

w dążeniu do zawarcia takiej umowy. W sprawozdaniu o postępach z października 2009 roku Komisja Europejska jednak wytyka zastój w reformach, a i Rada do spraw ogólnych przypomniła w grudniu 2009 roku, we wnioskach końcowych, o nadrobieniu zaległości w zwalczaniu korupcji i zorganizowanej przestępczości, jak również w odbudowie administracyjnej i ochronie mniejszości narodowych. W październiku 2009 roku Komisja Europejska wskazała działania umożliwiające stopniowe, lecz bardziej dynamiczne zbliżanie Kosowa do UE, zwłaszcza w obszarach handlu i przyznawania wiz. Na rok 2009 UE proponowała dodatkowo pomoc przedakcesyjną w wysokości 106 mln euro (do programów horyzontalnych i regionalnych).

Międzynarodowa wspólnota wspiera Kosowo znacznymi środkami finansowymi. W Kosowie nadal widać pozytywne oznaki rozwoju gospodarczego, również w kryzysowym roku 2009, zarazem pamiętając jego niski poziom na początku – w stosunku do państw tego regionu. Niemniej wciąż źle funkcjonujące struktury administracyjne, korupcja i (...) brak profesjonalnego personelu okazują się przeszkodą w przeprowadzeniu poważniejszych reform. Dodatkową trudnością, z powodu braku odpowiednich inwestycji, są dolegliwe ograniczenia w dostawach energii.

Zakładając w czerwcu 2009 roku niemiecko-kosowskie towarzystwo gospodarcze, kosowscy i niemieccy przedsiębiorcy dowiedli, iż pragną wspierać wzajemne relacje oraz rozwój stosunków gospodarczych między RFN a Republiką Kosowa. Niemcy są drugim co do wielkości, po Stanach Zjednoczonych, dawcą pomocy finansowej. Podczas drugich oficjalnych negocjacji rządowych (wrzesień 2009) Niemcy zaproponowały pomoc finansową w wysokości niemal 42 mln euro na rok 2009, które częściowo jako subwencje (15 mln euro środków budżetowych) i dodatkowe specjalne kredyty przeznaczone na rozwój (27 mln euro środków budżetowych i własnych) będą zrealizowane w następnych latach. Udzielając pomocy (w wysokości 100 mln euro), dotrzyaliśmy, jako pierwszy dawca, zobowiązania podjętego na konferencji dawców w lipcu 2008 roku. W praktyce współpraca rozwojowa koncentruje się na administracji publicznej, demokratyzacji, edukacji, rozwoju infrastruktury i wsparciu procesów gospodarczych. Na przykład, przez rozwój infrastruktury należy rozumieć produkcję energii elektrycznej, energii termalnej, zaopatrzenie w wodę, jak też doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw czy pomoc dla sektora bankowego. Pomoc trafi też do systemu edukacji podstawowej, zawodowej i innych form pracy z młodzieżą.

3. Czarnogóra

Trzy lata po referendum w sprawie niepodległości z maja 2006 roku, z jego – w gruncie rzeczy – nierozstrzygniętym wynikiem, sytuacja polityczna w Czarnogórze charakteryzuje

się podziałem społeczeństwa na zwolenników (w większości Czarnogórcy) i przeciwników niepodległości (w większości Serbowie). Było to szczególnie widoczne podczas wyborów parlamentarnych w marcu 2009 roku. Przy frekwencji 65,8%, koalicja rządowa z premierem Milo Djukanovicem osiągnęła swój – jak dotychczas – najlepszy wynik – 50,5%. Proserbska SNP, z wynikiem 16,2%, stała się najsilniejszą partią opozycyjną. Zaprzysiężony w czerwcu 2009 roku rząd Djukanovica odpowiada zasadniczo wcześniejszemu układowi władzy. Wybory parlamentarne odbyły się z udziałem obserwatorów OBWE i zostały określone jako odpowiadające „prawie wszystkim standardom międzynarodowym”.

W 2009 r. Czarnogóra postawiła w swej polityce zagranicznej na zbliżenie euroatlantyczne. Jej wniosek z 5 października 2008 roku o przyjęcie do grona uczestników Planu Działania NATO został pozytywnie przyjęty na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych Paktu 3 i 4 grudnia 2009 roku, a Czarnogóra otrzymała zaproszenie do udziału w tym projekcie. 15 grudnia 2008 roku, podczas francuskiej prezydencji, Czarnogóra złożyła wniosek o członkostwo w UE, który, zgodnie z decyzją Rady, został przekazany w kwietniu 2009 roku Komisji Europejskiej. Stanowisko Komisji będzie prawdopodobnie znane w 2010 roku.

Raport okresowy Komisji 14 października 2009 roku potwierdza postęp osiągnięty przez Czarnogórę w nadrobieniu zaległości w spełnieniu politycznych kryteriów. Jednak niezbędne są dalsze wysiłki na rzecz poprawy praworządności, w szczególności zwalczania korupcji i zorganizowanej przestępczości. Również w relacjach dwustronnych zachęcamy regularnie Czarnogórę do działania w tych obszarach oraz do poprawy sytuacji w obszarze wolności prasy i swobodnego wyrażania opinii. Kryzys finansowy miał wpływ na Czarnogórę oraz na inne państwa tego regionu; doprowadził do poważnych perturbacji w sektorze bankowym i innych problemów gospodarczych. Spadek PKB 2009 jest oceniany na -4%.

Rząd federalny wspiera Czarnogórę, przy przeprowadzaniu reform politycznych i gospodarczych, kwotą około 200 mln euro (1999-2009). 15 września 2009 roku podpisano dwustronny protokół na pomoc w wysokości 10 mln euro. Główne dziedziny wsparcia to reformy strukturalne, rozwój sektora finansowego, odbudowa publicznej infrastruktury (woda, ścieki, energia) i rozwój sektora prywatnego.

Według aktualnego szacunkowego planu finansowego, Czarnogóra otrzyma w latach 2009-2013 blisko 171 mln euro ze środków tzw. pomocy zbliżeniowej (dodatkowo do kwoty udziału określonej w programach regionalnych i horyzontalnych).

4. Była Jugosłowiańska Republika Macedonii

Wybory prezydenckie i parlamentarne z 22 marca i 5 kwietnia 2009 roku w znacznej mierze spełniły międzynarodowe standardy i wyraźnie różniły się, w sensie pozytywnym, od wyborów parlamentarnych z roku 2008, podczas których miały miejsce brutalne zamieszki. Profesor Gjorge Ivanov wygrał wybory o urząd prezydencki z kandydatem partii socjaldemokratycznej (Frčkoski) i od 12 maja 2009 roku sprawuje swój urząd. Kwozum konieczne w wyborach prezydenckich, na poziomie 40%, zostało osiągnięte, choć w minimalnym stopniu; wielu Albańczyków zignorowało drugą turę wyborów. Wybory zakończyły trwającą blisko rok fazę, która polegała w zasadzie na walce między partiami politycznymi.

Nawet jeżeli Macedonia robi postępy we wdrażaniu umowy ramowej Ohrid, duch tego porozumienia nie wpływa we właściwy sposób na życie grup etnicznych. Powodem troski są zwłaszcza tendencje do podziału na grupy etniczne w systemie edukacji, które wynikają z prawa do nauczania w języku ojczystym. Skandal i ogólne poruszenie, jakie we wrześniu 2009 roku wywołała Akademia Nauk, publikując encyklopedię o Macedonii, (fragmenty dotyczące Albańczyków zostały przez nich odebrane jako poniżające), dosadnie pokazały niestabilność społeczeństwa wieloetnicznego.

W okresie sprawozdawczym ważnym tematem w polityce wewnętrznej i zagranicznej Macedonii był proces dostosowywania się do struktur euroatlantyckich, poziom akceptacji społeczeństwa tej kwestii jest wyższy w tym kraju niż w innych państwach regionu. Była Jugosłowiańska Republika Macedonii od grudnia 2005 roku kandyduje do UE. Układ stabilizacyjno-stowarzyszeniowy z UE wszedł w życie już w kwietniu 2004 roku. Ogłoszony 15 lipca 2009 roku przez Komisję Europejską zamiar zaproponowania Radzie UE zniesienia obowiązku wizowego stał się dla działań politycznych oraz dla obywateli Macedonii bodźcem skutkującym zrealizowaniem wielu projektów legislacyjnych; rząd i opozycja połączyły swe wysiłki. Zwolnienie z obowiązku wizowego stało się faktem 19 grudnia 2009 roku.

Podczas szczytu NATO w Bukareszcie w 2008 roku doszło do zgody w sprawie zaproszenia Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii do członkostwa w NATO, o ile wcześniej nastąpi pozytywne rozwiązanie problemu nazw dla niej i dla Grecji. Konstytucyjna nazwa „Republika Macedonii” jest odrzucana przez Grecję z powodu jej podobieństwa z nazwą północnego regionu Grecji (Makedonia); w UE i ONZ używa się tymczasowo nazwy „była Jugosłowiańska Republika Macedonii”. Po zmianach w rządzie Grecji, w październiku 2009 roku, doszło do pierwszej, po długiej przerwie, serii dwustronnych

spotkań na najwyższym szczeblu. W okresie sprawozdawczym nie udało się jednak porozumieć w kwestii nazewnictwa. Negocjacje pod przewodnictwem ONZ będą kontynuowane; rząd Niemiec oczekuje, że wkrótce nastąpi ich pozytywne zakończenie.

Komisja Europejska w swej strategii rozszerzenia z października 2009 roku oceniła, że Była Jugosłowiańska Republika Macedonii dostatecznie spełniła priorytety „Partnerstwa dla członkostwa”, a – biorąc pod uwagę cały proces reform – także polityczne kryteria kopenhaskie. Toteż Komisja rekomenduje otwarcie negocjacji akcesyjnych z UE, nie podając jednak konkretnej daty przystąpienia. Rada Unii Europejskiej pragnie ponownie zająć się tą kwestią podczas prezydencji hiszpańskiej w pierwszej połowie 2010 roku. Rada do spraw ogólnych podkreśliła w grudniu 2009 roku, że zachowanie dobrych stosunków sąsiedzkich, do których należy też przyjęcie pozytywnego rozwiązania w kwestii nazewnictwa w czasie przewodnictwa ONZ, ma decydujące znaczenie (...).

Była Jugosłowiańska Republika Macedonii nadal odgrywa tonującą i stabilizującą rolę w swoim regionie. Macedonia jest pierwszym krajem tego obszaru, który uregulował wszystkie sporne kwestie dotyczące granic ze swoimi sąsiadami. Bezpośrednio po ratyfikacji traktatu granicznego (o wzajemnym uznaniu granic) z Kosowem uzgodniono, 17 października 2009 roku, nawiązanie stosunków dyplomatycznych. Światowy kryzys gospodarczy i finansowy roku 2009 miał również wpływ na gospodarkę Macedonii, doprowadzając do jej znacznego spowolnienia (jej wzrost w 2008 roku wynosił 5%). Biorąc pod uwagę widocznie w trzecim kwartale 2009 roku lekkie tendencje stabilizujące, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) zakłada 1,6-proc. wzrost gospodarczy w roku 2009, a rząd wraz z EBOiR-em przypuszczają, że na początku 2010 roku ten wzrost może się zwiększyć do 2% PKB. Sytuacja społeczna większości obywateli jest jednak wciąż niepewna. Prawie 1/3 społeczeństwa żyje w biedzie, bezrobocie wynosi 32%. Obecnie średnie wynagrodzenie miesięczne netto to 330 euro.

Rząd Niemiec wspiera Macedonię w jej wysiłkach na rzecz przeprowadzenia reform – tak na płaszczyźnie politycznej, jak i współpracując przy konkretnych projektach. Było to widać wyraźnie podczas dwóch wizyt niemieckiego prezydenta – w kwietniu i w maju 2008 roku, a także wizyty prezydenta Macedonii w Berlinie 13-17 września 2009 roku. Podczas rozmów na szczeblu rządowym (w październiku 2009) uzgodniono projekty na sumę 94,5 mln euro. Będą one dotyczyły: rozbudowy gospodarki wodnej, skuteczności energetycznej, energii odnawialnych, rozwoju gospodarczego oraz demokratyzacji. Biorąc pod uwagę status Macedonii, kraju kandydującego do UE, dalsze zbliżenie z UE oraz koncentrację niemieckiej współpracy rozwojowej na 60 krajów kooperujących, rząd niemiecki postano-

wił w 2008 roku, że bilateralna współpraca na rzecz rozwoju z Macedonią powinna się zakończyć. Macedonia będzie jednak dalej wspierana w ramach inicjatyw transgranicznych i jako kraj kandydujący może liczyć na dodatkowe wsparcie UE w ramach Instrumentu pomocy zbliżeniowej IPA.

Według obecnego indykatywnego planowania finansowego Macedonia otrzyma 494 mln euro w latach 2009-2013 ze środków pomocy zbliżeniowej (dodatkowo do kwoty przewidzianej w programach regionalnych/horyzontalnych).

5. Bośnia i Hercegowina

Rząd Bośni i Hercegowiny, który sprawuje władzę od 9 lutego 2007 roku, może się wykazać tylko niewielkimi sukcesami w realizacji agendy reform zbliżających to państwo do UE i NATO. Zwłaszcza skomplikowane postanowienia konstytucji, znajdujące się w załączniku IV układu Pokojowego z Dayton, które umożliwiają stosowanie politycznych mechanizmów blokującym i częściowo naruszającym Europejską Konwencję Praw Człowieka, jak również istnienie urzędu Wysokiego Przedstawiciela z jego szczególnymi uprawnieniami to główne przeszkody na drodze do dalszego zbliżenia z UE. Rozmowy w sprawie dostosowania konstytucji rozpoczęte w czasie szwedzkiej prezydencji w Radzie UE oraz przez Stany Zjednoczone w drugiej połowie 2009 roku nie przyniosły rezultatów.

Wysokim przedstawicielem w Bośni i Hercegowinie jest od marca 2009 roku austriacki dyplomata Valentin Inzko. Komitet Sterujący Rady Wdrażania Pokoju (PIC SB) uzgodnił w lutym 2008 roku, że Biuro Wysokiego Przedstawiciela (OHR) może zostać zamknięte, jeżeli Bośnia i Hercegowina zrealizuje pięć celów i spełni dwa warunki¹. Podczas posiedzenia w dniach 18-19 listopada 2009 roku PIC SB stwierdził, że te warunki nie są wciąż spełnione. W rezultacie ministrowie spraw zagranicznych NATO postanowili w grudniu 2009 roku, że również ten wniosek MAP tego kraju zostanie dopuszczony, jeżeli widoczne będą postępy przy wprowadzaniu najważniejszych reform. Podobnie zareagowała Rada Unii Europejskiej (grudzień 2009), wyrażając niepokój rozwojem sytuacji politycznej w Bośni i Hercegowinie, a następnie wzywając do natychmiastowego przyśpieszenia wdrażania reform. Warunkiem osiągnięcia dalszych postępów będzie sytuacja, gdy najważniejsze podmioty polityczne będą miały podobne wizje/wyobrażenia na temat wspól-

¹ **Pięć celów:** (1) Podział i stała regulacja majątku państwa, (2) Regulacja majątku w sektorze obrony, (3) Wykonanie orzeczenia sądu polubownego w stosunku do Specjalnego Okręgu Brčko, (4) Stabilizacja fiskalno-polityczna, (5) Umocnienie zasady państwa prawa. **Dwa warunki:** (1) Podpisanie Układu Stabilizacyjnego i Stowarzyszeniowego z UE, (2) Pozytywna ocena PIC w sprawie majątku państwa zgodna z układem z Dayton.

nej przyszłości i gdy będzie istniała polityczna zgoda co do spełnienia koniecznych wymagań dotyczących integracji europejskiej. Rada podkreśliła, że trudno jest zweryfikować wnioski Bośni i Hercegowiny o przystąpienie do UE, dopóki nie zostanie podjęta decyzja w sprawie statusu Biura w kontekście wzmocnionej obecności UE. Jednocześnie Rada wezwała Bośnię i Hercegowinę do zmiany konstytucji, tak aby można było zbudować dobrze funkcjonujące państwo i zharmonizować jego ramy prawno-konstytucyjne z Europejską Konwencją Praw Człowieka.

Mandat dla wojskowej operacji ALTHEA prowadzonej z UE został przedłużony (zgodnie z planem) przez Radę Bezpieczeństwa NZ rezolucją nr 1895 (2009) z 18 listopada 2009 roku o kolejny rok. W okresie sprawozdawczym Niemcy wysłały blisko 130 żołnierzy z ogólnej liczby 2000. W 2010 roku planuje się zmianę EUFOR ALTHEA w Misję doradczą-wspierającą, jednakże, w razie potrzeby, niektóre jej uprawnienia wykonawcze mogą być zachowane.

Globalna recesja ogranicza i tak już napięty budżet całego państwa oraz budżety jego poszczególnych instytucji. Zyski z podatków są – w porównaniu z rokiem poprzednim – o około 15% mniejsze. Po stronie wydatków elastyczność jest mała, ponieważ prawie połowa środków budżetowych jest przeznaczona na wynagrodzenia i transfery społeczne. Z tego powodu zawarto z Międzynarodowym Funduszem Walutowym porozumienie w sprawie rezerwowego kredytu na kwotę 1,2 mld euro na trzy lata, z surowymi zaleceniami na rzecz konsolidacji budżetu na wszystkich płaszczyznach politycznych. W związku z tym porozumieniem pod koniec 2009 roku Rada Unii Europejskiej postanowiła przyznać Bośni i Hercegowinie na rok 2010 pomoc finansową UE w wysokości do 100 mln euro.

Rząd Federalny wspiera wysiłki Bośni i Hercegowiny na rzecz reform; czyni to na płaszczyźnie politycznej, materialnej i finansowej, uczestnictwo w pracach organizacji międzynarodowych tam działających oraz poprzez własne inicjatywy (projekty).

Niemiecka współpraca z Bośnią i Hercegowiną koncentruje się na wspieraniu reform gospodarczych, wspieraniu małych i średnich przedsiębiorstw, komunalnym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków, stabilizacji (...) administracji publicznej oraz odnawialnej energii i skuteczności energetycznej. Podczas negocjacji rządowych we wrześniu 2008 roku obiecano Bośni i Hercegowinie pomoc w wysokości 126 mln euro.

Ze środków Instrumentu pomocy przedakcesyjnej UE przewidziano dla Bośni i Hercegowiny w 2010 roku 101 mln euro.

6. Albania

28 czerwca 2009 roku odbyły się wybory parlamentarne, zbojkotowane przez opozycję. W kwietniu 2009 roku Albania stała się członkiem NATO (...). Dla tego państwa było to bardzo ważne wydarzenie, oznaczające, że po upadku dyktatury Albania ostatecznie weszła do euroatlantyckiej rodziny.

We wspomnianych wyborach wygrała z minimalną przewagą konserwatywna partia [Albańska Partia Demokratyczna] dotychczasowego premiera [Salego] Berishy. (...) OBWE, podsumowując wybory, stwierdziła, iż widoczne są postępy, jeśli chodzi o rejestrację wyborców, ustawę wyborczą, liczenie głosów czy zgłaszanie zastrzeżeń; jednak skrytykowała upolitycznienie pewnych aspektów technicznych oraz wskazała fakty związane z naruszeniem prawa podczas wyborczej rywalizacji.

Bezpośrednio po wyborach partia socjalistyczna [Albańska Partia Socjalistyczna] zażądała ponownego przeliczenia głosów z niektórych urn. Partia Demokratyczna i jej władze odrzuciły to. Po zakończeniu drogi prawnej, na specjalnym zjeździe partii socjalistycznej 29 sierpnia, postanowiono zbojkotować współpracę z parlamentem. Do czasu zamknięcia tego sprawozdania rozwiązania nie znaleziono.

Układ stabilizacyjny i stowarzyszeniowy z UE wszedł w życie 1 kwietnia 2009 roku. 28 kwietnia 2009 roku rząd Albanii wystąpił z wnioskiem o przystąpienie do UE. 16 listopada 2009 roku Rada przekazała ten wniosek do Komisji Europejskiej w celu przygotowania opinii. Załączone wnioski Rady wskazują na nowy konsensus w sprawie rozszerzenia z grudnia 2006 roku, podkreślają zasadę warunkowości w procesie zbliżenia z UE oraz zwracają uwagę na istniejące niedoskonałości. Wedle sprawozdania Komisji Europejskiej z 14 października 2009 roku rozwój procesów reformatorskich ma w Albanii ograniczony zasięg. Nawet jeśli można dostrzec poprawę w ustanawianiu reguł demokratycznego państwa prawa i ich przestrzeganiu, to konieczna jest usprawnienie dialogu między partiami politycznymi oraz osiągnięcie skuteczności w funkcjonowaniu instytucji państwowych. Reforma systemu sprawiedliwości przyniosła niewielkie postępy. Niemniej podstawy prawne gwarantujące „wolność słowa” są zachowane, aczkolwiek odnotowano przypadki nacisku na niektóre media. Mimo pewnych osiągnięć, nie należy ustawać w przeciwdziałaniu korupcji. Niewielkie postępy poczyniono w zwalczaniu procederu prania brudnych pieniędzy, w walce ze zorganizowaną przestępczością czy handlem narkotykami. Realizacja strategii w dziedzinie zwalczania handlu ludźmi jest wciąż aktualna.

Politycy i społeczeństwo zgodnie pragną pełnej integracji Albanii z UE, niemniej w 2010 roku uwaga będzie skupiona na celu, jakim jest liberalizacja systemu wizowego.

Skutki kryzysu finansowo-gospodarczego początkowo były ograniczone, jednak i w Albanii w ostatnich miesiącach widać było słabszy wzrost. Choć w roku 2009 spodziewany jest jeszcze wzrost PKB (o 3%), to w roku 2010 przewiduje się już tylko wzrost 1,6 proc.

Niemcy współpracują z Albanią na trzech podstawowych płaszczyznach: zaopatrzenia w wodę pitną i odprowadzania ścieków, energii oraz systemowych reform gospodarczych. 7 kwietnia 2008 roku Niemcy postanowiły przyznać pomoc w wysokości 90,25 mln euro na projekty na rzecz rozwoju; od roku 1988 całkowita kwota tej pomocy wyniosła około 476 mln euro.

Według obecnego indykatywnego planowania finansowego Albania otrzyma w latach 2008-2012 ze środków IPA 437 mln euro (dodatkowo do kwoty przewidzianej w programach regionalnych/horyzontalnych).

7. Chorwacja

Komisja Europejska w swoim raporcie dotyczącym 2009 roku, podobnie jak w latach poprzednich, potwierdziła postęp osiągnięty przez Chorwację w spełnianiu politycznych i gospodarczych kryteriów członkostwa. Jednakże, jak i wcześniej, nadal jest wiele obszarów dotkniętych problemami, m.in. są to: niezależność i skuteczność wymiaru sprawiedliwości, reforma administracyjna, zwalczanie korupcji i zorganizowanej przestępczości, ochrona mniejszości narodowych, powrót uchodźców, przeprowadzenie procesów zbrodniarzy wojennych (współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii). Komisja zakłada, że o ile pozostałe kryteria zostaną spełnione, możliwe będzie zakończenie technicznych negocjacji akcesyjnych w roku 2010.

Podczas spotkania Rady w grudniu 2009 roku ministrowie spraw zagranicznych UE z uznaniem przyjęli zaawansowanie procesu reform w Chorwacji, podkreślając zarazem, że spełnienie kryteriów w dziedzinach wymiaru sprawiedliwości oraz w prawie konstytucyjnym zadecyduje o ewentualnym zakończeniu negocjacji akcesyjnych w roku 2010. Zagrzeb ma również problemy z przeprowadzeniem do końca dogłębnego i wiarygodnego badania dotyczącego przekazania dokumentów związanych z działaniami wojennymi głównemu oskarżycielowi Trybunału. Napiętnuje on fakt, iż dokumenty te nie zostały opublikowane lub nie zostały odnalezione, a mogłyby mieć ono znaczenie w procesie przeciwko Gotovinie i innym [generał (Ante) Gotovina był w 1995 roku dowódcą operacji Burza, której celem było ponowne włączenie Krajiny do Chorwacji].

Ponadto ministrowie spraw zagranicznych UE zgodzili się z treścią przedstawionego przez Komisję Europejską projektu finansowego związanego z przystąpieniem Chorwacji

do Unii oraz postanowili utworzyć specjalną grupę roboczą w celu przygotowania traktatu akcesyjnego; grupa już rozpoczęła pracę.

4 listopada 2009 roku chorwacka premier Kosor i słoweński premier Pahor podpisali w Sztokholmie porozumienie w sprawie utworzenia sądu rozjemczego, który mógłby się zająć pozostającymi jeszcze do uzgodnienia dwustronnymi kwestiami granicznymi. W związku z tym kwestia granic została wyłączona z negocjacji akcesyjnych. Tym samym usunięto poważną przeszkodę w dalszym prowadzeniu negocjacji. To pozwoliło otworzyć lub zakończyć prace nad 11 rozdziałami negocjacyjnymi w październiku 2009 roku. Po ostatniej konferencji w sprawie przystąpienia (luty 2010) jest już otwartych 30 z 35 rozdziałów, z których 17 jest już tymczasowo zamkniętych.

Chorwacja jest członkiem NATO od 2009 roku. Jej odpowiedzialność w tym charakterze wyraża się we wspieraniu operacji KFOR wielkim kontyngentem (transport lotniczy).

1 lipca 2009 roku premier Ivo Sander nieoczekiwanie ustąpił ze swego urzędu, rezygnując ze wszystkich politycznych funkcji. Od 6 lipca funkcję premiera pełni Jardanka Kosor, dotychczasowa wicepremier; równocześnie jest ona nową przewodniczącą rządzącej partii (HDZ). Od chwili objęcia przez nią urzędu wzmocniono wysiłki służące zwalczaniu korupcji. W październiku premier utworzyła grupę roboczą (m.in. ministrowie sprawiedliwości, spraw zagranicznych, obrony) w celu zintensyfikowania współpracy z głównym oskarżycielem Trybunałem w Hadze [Sergem] Brammertzem pod jej osobistym nadzorem.

Rozwój gospodarczy przebiegał zdecydowanie pozytywnie; średnia wzrostu to poziom 4% od roku 2000. Od końca 2008 roku Chorwacja odczuwa wpływ światowego kryzysu gospodarczo-finansowego. Szacuje się, że w 2009 roku spadek wzrostu gospodarczego wyniesie 5,8%; natomiast na rok 2010 założono niewielki wzrost – o 0,6%. Ważne problemy strukturalne, jak na przykład prywatyzacja stoczni, teraz trzeba będzie rozwiązać w o wiele cięższej sytuacji gospodarczej niż w ubiegłych latach.

Niemcy są jednym z najważniejszych partnerów politycznych i gospodarczych Chorwacji, o czym świadczą częste wizyty na wysokim szczeblu. Współpraca dwustronna na rzecz rozwoju wzmacnia wysiłki rządu chorwackiego służące osiągnięciu europejskich standardów. Istotą jest pomoc doradcza przy prowadzeniu reform gospodarczych i prorynkowych przekształceń (w szczególności poprzez wspieranie MSP), wspieranie rozwoju infrastruktury komunalnej, zmiany administracji, w sposobach zarządzania rozwojem oraz kształcenie fachowej i kierowniczej kadry. Po negocjacjach rządowych w 2008 roku przyznano Chorwacji 4 mln euro na potrzeby współpracy technicznej. Po zrealizowaniu projektów współpraca polityczna na rzecz rozwoju zakończy się.

Według obecnego indykatywnego planowania finansowego Chorwacja w latach 2009-2013 otrzyma ze środków IPA 784 mln euro (dodatkowo do kwoty przewidzianej w programach regionalnych i horyzontalnych).

8. Rumunia

Po przystąpieniu do UE 1 stycznia 2007 roku znacznie zaostrzyła się trwająca już od dawna walka polityczna między premierem [Calinem] Popescu-Tăriceanu z Partii Narodowo-Liberalnej a prezydentem [Traianem] Băsescu z Partii Demokratycznej, która ostatecznie, w drodze wyborów, została rozstrzygnięta na korzyść prezydenta.

Wobec niezakończonych, nawet w czasie przystąpienia do UE, reform w wymiarze sprawiedliwości/sprawach wewnętrznych, rolnictwie i systemie bezpieczeństwa środków spożywczych, Komisja Europejska wprowadziła działania ochronne. W dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych wprowadzono procedurę współpracy i kontroli, która przewiduje ocenę postępów na podstawie konkretnych rezultatów. W raporcie z lipca 2008 roku Komisja stwierdziła skuteczniejsze już wdrażanie zmian. W dziedzinie zwalczania korupcji w najważniejszych instytucjach zaplanowane do realizacji cele nie zostały osiągnięte. Jeśli chodzi o rolnictwo, Komisja zagroziła ograniczeniem pomocy finansowej o 25%, bowiem wciąż istniejące problemy z utworzeniem systemu kontroli administracyjnej i finansowej.

Rumunia szczególnie ciężko odczuła skutki kryzysu finansowo-gospodarczego, ponieważ ten kraj, w szczególności w dziedzinie powiązań kooperacyjnego, jest bardzo podatny na finansowe oraz gospodarcze wstrząsy na rynku światowym. Doprowadziło to w 2009 roku do spadku wyników ekonomicznych o około 8%. Pomoc Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Unii Europejskiej w wysokości 20 mld euro nie została przez rząd Rumunii w pełni wykorzystana z powodu wewnętrznych napięć i wyborczej rywalizacji o urząd prezydenta państwa.

Trwająca już piętnaście lat dwustronna współpraca polityczna na rzecz rozwoju miała – w ramach współpracy technicznej, finansowanej w wysokości 129 mln euro oraz współpracy finansowej, z kwotą 48 mln euro – znaczący udział w przystąpieniu Rumunii do UE. Właśnie z powodu przystąpienia Rumunii do UE projekt między państwowej współpracy na rzecz rozwoju powoli dobiega końca. Będzie ona dalej prowadzona przez niemieckie fundacje polityczne, podmioty prywatne oraz liczne organizacje pozarządowe.

9. Bułgaria

Od momentu przystąpienia Bułgarii do UE (1 stycznia 2007 roku) koalicyjny rząd trzech najsilniejszych partii (Bułgarskiej Partii Socjalistycznej, Ruchu Narodowego Symeon II i partii zrzeszającej wyznawców islamu Ruch na rzecz Praw i Wolności) powoli stawał

się przedmiotem krytyki; w szczególności z powodu złego wykorzystania środków pomocowych UE. Po wyborach parlamentarnych z czerwca 2009 roku został wyłoniony nowy rząd pod kierownictwem byłego burmistrza Sofii Bojko Borysowa.

W 2009 roku Komisja Europejska uwolniła, zawieszoną w 2008 roku z powodu braku postępów w zwalczaniu korupcji i zorganizowanej przestępczości, pomoc przedakcesyjną w wysokości 340 mln euro.

Po podsumowaniu programu przedakcesyjnego UE SAPARD, którego ostatnie wypłaty nastąpiły w grudniu 2009 roku, oświadczono, że pomoc finansowa w wysokości 205 mln euro nie została wstrzymana. Główną przyczyną były biurokratyczne opóźnienia, nieskutecznie działająca administracja oraz niewłaściwe cele nowych projektów. Ponadto Bułgaria ma prawo otrzymać 6,7 mld euro z funduszy strukturalnych UE na siedem programów operacyjnych (m.in. w obszarach infrastruktury oraz rolnictwa) do roku 2013. Mogą one przyczynić się do tego, że skutki globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego w Bułgarii będą mniej odczuwalne. Według obecnych danych zostanie wstrzymanych, nawet mimo ostatnich osiągnięć w wykorzystaniu unijnych środków pomocowych, jeszcze tylko 1%-3% przyznaných funduszy. W kontekście trwającego wciąż światowego kryzysu finansowo-gospodarczego sytuacja w Bułgarii nie rozwija się już w pozytywnym kierunku. „Stałe” problemy to, m.in., rozszerzająca się korupcja, brak osiągnięć, niski poziom produkcji, rosnąca inflacja, trudności ze zdobyciem kredytów. W planie budżetu na rok 2010 przewidziano drastyczne kroki, tak aby uzyskać właściwe proporcje wpływów, wydatków i deficytu. Wszystko to w świetle dwóch priorytetowych politycznych celów: układu z Schengen i wprowadzenia euro. Deficyt budżetowy w roku 2009 wyniósł ostatecznie 0,8%; również pozostałe kryteria z Maastricht są obecnie spełnione. Na lata 2010 oraz 2011 spodziewany jest tylko niewielki deficyt w budżecie; gospodarcza stagnacja w roku 2010 jest prawdopodobna; rząd Borysowa spodziewa się wzrostu gospodarczego w 2010 roku w wysokości około 0,2%. Obecnie niezależni eksperci prognozują wyższe wskaźniki procentowe. W 2009 roku gospodarka narodowa Bułgarii zmniejszyła się jeszcze o około 6,3%. Waluta narodowa (lewa) jest mocno powiązana z euro od 1998 roku, nie ulegając presji w czasie kryzysu. Od kilku miesięcy rząd podejmuje wzmożone wysiłki na rzecz zwalczania korupcji w sferach politycznych, w administracji, wymiarze sprawiedliwości oraz w walce ze zorganizowaną przestępczością.

Niemiecka współpraca na rzecz rozwoju z Bułgarią była – od momentu przystąpienia tego kraju do Unii w 2007 roku – przede wszystkim zorientowana na wsparcie strukturalnych dostosowań prorynkowych. (...) Nic też nie stoi na przeszkodzie podpisaniu ostatniego dwustronnego porozumienia o współpracy finansowej.

10. Mołdawia

Stosunki między Republiką Mołdawii a Unią Europejską umocniły się w 2009 roku. Po wejściu w życie umowy w sprawie ułatwień wizowych w styczniu 2008 roku i porozumienia w sprawie asymetrycznych preferencji handlowych między UE a Mołdawią w marcu 2008 roku Rada do spraw ogólnych i stosunków zewnętrznych sformułowała 15 czerwca 2009 roku mandat negocjacyjny dotyczący nowego układu o stowarzyszeniu (pierwsza runda negocjacyjna odbyła się 12 stycznia 2010 roku). Obecna umowa o partnerstwie oraz kooperacji zachowuje ważność do czasu wejścia w życie układu o stowarzyszeniu, jeżeli żadna ze umawiających się stron jej nie wypowie. Realizacja planu działań w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedzkiej była w 2008 roku kontynuowana.

Raport o postępach we wdrażaniu Planu działań, jaki Komisja Europejska opublikowała w kwietniu 2009 roku, potwierdza ogólnie dobre tendencje, ale też zwrócono uwagę na kwestie problematyczne; występują one w szczególności w dziedzinach wolności osobistej, reform rynkowych, walki z korupcją, narkotykami oraz handlem ludźmi.

Mimo trudnych warunków gospodarczych, jakie wynikają z rosnących cen energii, rosyjskiego zakazu importu wina, który od listopada jest stopniowo znoszony, oraz tzw. powodzi stulecia, należy wskazać dobre rezultaty wprowadzania reform gospodarczych. W ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI) w latach 2007-2010 przyznano środki finansowe w wysokości 210 mln euro, natomiast w latach 2011-2013 planuje się przyznanie 273 mln euro.

Istotnym czynnikiem, który może mieć wpływ na perspektywy rozwoju Republiki Mołdawii, jest ewentualne zjednoczenie z oddzieloną od 1991 roku i nieuznaną na poziomie międzynarodowym częścią tego kraju, to znaczy Nadniestrzem. Niemcy, jako członek Unii Europejskiej, angażują się również, ze względu na bezpieczeństwo i stabilizację w tym regionie, na rzecz rozwiązania konfliktu w rejonie Nadniestrza w ramach układu 5+2.

Ponadto rząd Niemiec wspiera w ramach paktu stabilizacyjnego reformatorskie wysiłki Republiki Mołdawii w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i mediów, poprawy pracy instytucji demokratycznych, lokalnej administracji samorządowej oraz zwalczania korupcji i zorganizowanej przestępczości.

Niemieckie wsparcie koncentruje się również na pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw w formie niewielkich kredytów, doradzanie przy modernizowaniu gospodarki rolnej oraz na pomocy prawnej dla ośrodków zajmujących się zapobieganiem i zwalczaniem handlu ludźmi. Dotychczas przeznaczono na ten cel 40 mln euro.

IV. Działania gospodarcze i polityczno-rozwojowe

Konsekwencje kryzysu finansowego i gospodarczego widać wyraźnie w spadkowych skorygowanych prognozach rozwoju dla różnych państw Europy południowo-wschodniej. Zamieszanie na rynkach kapitałowych zdecydowanie zmniejszyło napływ środków z zachodnich państw uprzemysłowionych. Pokłosiem procesów prywatyzacyjnych jest sytuacja, iż zagraniczni inwestorzy największe kwoty przeznaczyci na kupno bułgarskich banków. Jeśli nawet tzw. wąskie gardła finansowe lub, inaczej mówiąc, ograniczenia płynności finansowej spółek-matek nie doprowadziły do całkowitego zahamowania napływu kapitału, to jednak firmy funkcjonujące na Bałkanach Zachodnich oraz w Bułgarii i Rumunii stanęły w obliczu ograniczonych możliwości zaciągania kredytów.

Wpływ kryzysu finansowego spowodował w Europie Południowo-Wschodniej wiele poważnych problemów – bardzo dotkliwych m.in. w przemyśle samochodowym, w pracochłonnych branżach opartych na kooperacji (przemysł meblowy, tekstylny, odzieżowy). Wymienione branże mają wysoki udział w tworzeniu PKB i w eksporcie. Z powodu niewielkiego potencjału gospodarek oraz małych rynków państwa tego regionu same nie będą w stanie zainicjować jakichkolwiek poważnych impulsów rozwoju. Wyjście z kryzysu krajów Europy południowo-wschodniej w dużej mierze będzie zależeć od koniunktury na najważniejszych rynkach Unii Europejskiej.

Wymiana handlowa Niemiec z państwami Europy południowo-wschodniej wzrosła w latach 2000-2008 o 165%, osiągając w 2008 roku obroty w wysokości 26,82 mld euro. Jeśli nawet ten handel w roku 2009 wskutek kryzysu gospodarczo-finansowego po raz pierwszy doświadczył spadku (choć nie ma jeszcze ostatecznych danych), to wspomniane wyniki potwierdzają znaczenie tego regionu dla niemieckiej gospodarki. Dynamiczny rozwój wymiany towarowej, o czym wspomniano, świadczy o postępach w gospodarczej konsolidacji tego regionu i o stopniowym włączaniu się narodowych gospodarek Europy południowo-wschodniej do międzynarodowego podziału pracy. Jednakże w minionych miesiącach zaznaczyła się tendencja, iż zyski z wymiany towarowej między Niemcami a omawianymi państwami spadają. Niestety trwa to nadal.

Wraz z rozszerzeniem umowy o wolnym handlu CEFTA w roku 2007 powstała w Europie południowo-wschodniej strefa wolnego handlu z 30 mln mieszkańców. Umowa przewiduje całkowite zniesienie opłat celnych na produkty przemysłowe i rolne najpóźniej do roku 2010. Powstają więc nowe możliwości dla inwestycji zagranicznych, które w przyszłości będą niezbędnym czynnikiem ponownego wzrostu.

Niemcy, poprzez swoje zagraniczne instytucje, mają dobre instrumenty komunikowania

się z miejscowymi podmiotami decydującymi w sprawach polityki i gospodarki. Rady ds. współpracy z Bułgarią, Rumunią i Serbią to ważne struktury, wspierające niemieckie przedsiębiorstwa w ich strategicznych działaniach na tamtych rynkach. W szczególności średniej wielkości przedsiębiorstwa korzystają z prac różnych grup roboczych funkcjonujących w ramach wspomnianych rad.

Wsparcie, jakie rząd federalny świadczy za granicą, służy również niemieckim przedsiębiorstwom w ich działalności na rynkach Europy południowo-wschodniej. Dwustronne izby przemysłowo-handlowe funkcjonują w Bukareszcie, Sofii i Zagrzebiu. Izba w Zagrzebiu reprezentuje również interesy w Bośni i Hercegowinie, a ośrodek w Belgradzie, oprócz Serbii, obejmuje swym zasięgiem rynek Macedonii, Kosowa i Albanii.

Ministerstwo Gospodarki i Technologii ściśle współpracuje, obok Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej (DIHK), w ramach inicjatyw regionalnych niemieckiej gospodarki m.in. z Komisją Wschodnią Niemieckiej Gospodarki [reprezentującą interesy gospodarki niemieckiej m.in. na rynkach Federacji Rosyjskiej, Ukrainy, Białorusi]. Ponadto agencja Germany Trade and Invest (Gtai) przygotowuje poprzez swoich korespondentów w Zagrzebiu, Belgradzie i Bukareszcie istotne dane i informacje oraz analizy handlowe niezbędne dla niemieckich przedsiębiorstw w relacjach między nimi a państwami bałkańskimi.

Od początku lat 90. XX wieku rząd Niemiec wspiera w ramach współpracy rozwojowej państwa Europy południowo-wschodniej na drodze do demokracji, praworządności i gospodarki rynkowej. Sprawy kluczowe to reformy i odbudowa państwa i administracji, gospodarki oraz właściwych stosunków społecznych. Określane są też kolejne cele, postrzegane jako zadania o szerszym znaczeniu, np. zbliżenie do Unii Europejskiej, dobre rządzenie, zapobieganie konfliktom, zwalczanie korupcji czy tworzenie miejsc pracy. W agendzie od początku umieszczono też inicjatywy, które przeciwdziałały handlowi ludźmi (przede wszystkim kobietami), pomagały rozwiązywać problemy tzw. dzieci ulicy czy służyły pojednaniu grup etnicznych, narodowych i wspólnot religijnych w państwach byłej Jugosławii.

Postanowienie o zwalczaniu handlu ludźmi znalazło się również w protokołach dwustronnych dotyczących negocjacji rządowych w sprawie współpracy z krajami partnerskimi w Europie południowo-wschodniej. Zarówno w ramach celów sektorowych Niemieckiego Towarzystwa ds. Współpracy Technicznej (GTZ), jak i poprzez uczestnictwo w międzynarodowych kooperacjach wsparcie otrzymują liczne projekty, których zadaniem jest ochrona kobiet i dzieci w tym regionie. Dotychczas przeznaczono na ten cel ponad 13 mln euro z budżetu współpracy rozwojowej. Podobne wsparcie otrzymały działania na rzecz ofiar handlu ludźmi, przede wszystkim w Mołdawii, Albanii, Rumunii

i Bułgarii, oraz specjalne projekty pracy z młodzieżą, których celem jest zapobieżenie handlu ludźmi w Serbii oraz w Bośni i Hercegowinie.

Warto utrwalić sobie rezultaty dwustronnej współpracy na rzecz rozwoju. W nowych państwach członkowskich UE, na przykład w Rumunii i w Bułgarii, udało się dzięki niemieckiemu wsparciu doradczemu i finansowemu pomóc małym i średnim przedsiębiorstwom oraz inwestycjom związanym z infrastrukturą komunalną, a także podczas realizacji reformy administracji publicznej i systemu kształcenia zawodowego, co skutkowało tworzeniem licznych miejsc pracy.

W innych państwach Europy południowo-wschodniej, które znajdują się na różnych etapach zbliżania się do UE, współpraca na rzecz rozwoju koncentruje się w następujących głównych obszarach:

- reforma gospodarcza i rozwój gospodarki rynkowej: wspieranie handlu oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) za pośrednictwem działań doradczych i przedsięwzięć sektora bankowego (najczęściej stosowany instrument na rzecz stabilizacji gospodarczej Europy południowo-wschodniej),
- wsparcie reform w administracji i wymiarze sprawiedliwości w celu zapewnienia bezpieczeństwa prawnego, decentralizacji (wspieranie komunalne) i przejrzystości,
- uporządkowanie i rozwój publicznej infrastruktury (przede wszystkim dotyczy to energii i zaopatrzenia w wodę).

W 2009 roku na potrzeby dwustronnej państwowej współpracy na rzecz rozwoju w Europie południowo-wschodniej przyznano następujące kwoty (...):

V. Współpraca w dziedzinach edukacji, badań naukowych i kultury

Wspieranie sektora edukacji i wychowania, wzmocnienie struktur obywatelskich, pomoc w prowadzeniu dialogu etnicznego oraz ugruntowywanie roli mediów to priorytety współpracy kulturalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (...). Fundamentalnym celem przedsięwzięć na rzecz szeroko rozumianej kultury jest w tym regionie włączenie społeczeństwa w procesy owocujące rozwojem demokratycznych elementów w dziedzinach związanych z edukacją, badaniami naukowymi itp.

Szkoła i młodzież

W byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, w Bośni i Hercegowinie, w Albanii, Czarnogórze i w Serbii kontynuowano prace na rzecz demokratyzacji struktur szkolnych, doradzając instytucjom nadzorującym szkoły, wprowadzano oparte na niemieckich doświad-

czeniu plany nauczania i standardy egzaminacyjne (we współpracy z 31 nauczycielami z Niemiec). Wybrane szkoły otrzymują odpowiednie materiały pomocnicze oraz związane z metodyką nauczania i kształcenia nauczycieli oraz uczniów w transgranicznych ośrodkach językowych, np. na tematy europejskie.

Szkoła niemiecka w Belgradzie to – jak dotychczas – jedyna placówka za granicą z niemieckim sposobem nauczania; w przyszłości ma się ona stać zintegrowaną niemiecko-serbską szkołą spotkań. W 2011 roku przygotowuje pierwszą klasę do niemieckiego międzynarodowego egzaminu maturalnego. W rozumieniu europejskiej zasady wielojęzyczności i kulturalnych spotkań obecnie w takiej szkole w Zagrzebiu mogą się razem uczyć uczniowie niemieccy, chorwaccy i francuscy; działa ona zgodnie z modelem „EuroCamps”, przygotowując do uzyskania świadectwa szkoły niemieckiej, które uprawnia do podjęcia studiów na wyższych uczelniach we wszystkich trzech państwach.

W Bułgarii, Rumunii i w Chorwacji została rozwinięta sieć szkół z rozszerzonym językiem niemieckim. Uczniowie tych placówek mogą uzyskać dyplom z języka niemieckiego Konferencji Ministrów Kultury Niemieckich Landów, który potwierdza (na poziomie B2/C1) znajomość niemieckiego na poziomie uprawniającym do wstąpienia na wyższą uczelnię w Niemczech. Z kolei trójstronne projekty niemiecko-francuskiego Jugendwerk zapewniają pomoc rozwojową w sprawach związanych z młodzieżą.

Projekt „Szkoły: Partnerzy przyszłości” (PASCH) zintegrował wiele szkół w Europie południowo-wschodniej. Instytut Stosunków Zagranicznych przygotowuje, we współpracy z niemieckimi i zagranicznymi partnerami, projekt UE Plan Spiele pod nazwą „Tworzyć Europę” przeznaczony dla uczniów starszych klas szkół podstawowych w Serbii, Czarnogórze, Bośni i Hercegowinie, byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, Kosowie i Albanii. Podczas zajęć uczniowie otrzymują wiedzę na temat zasad i sposobów działania UE i jej instytucji oraz wiedzę na temat procesu rozszerzenia lub integracji na podstawie gier komputerowych odzwierciedlających życie codzienne w UE.

Szkolnictwo wyższe

Podmioty pośredniczące we współpracy akademickiej (niemiecka akademicka służba wymiany, konferencja rektorów szkół wyższych) koncentrowały się w ostatnim roku na podsumowaniu dotychczasowej pracy. Uznanie zyskały rozwijające się profesjonalne ośrodki, które pomagają w wymianie wiedzy, naukowców, studentów oraz przeprowadzają badania w ramach wspólnych projektów. Zachęca się partnerów projektów, by nawiązywali współpracę z gospodarką.

Od 2000 roku w Europie południowo-wschodniej istotnie wzrosła liczba stypendiów dla studentów i kadry naukowej, a to dzięki uruchomieniu programów kooperacyjnych w szkolnictwie wyższym, które powstały w związku z inicjatywą zawartą w pakcie stabilizacyjnym oraz stały się rozwinięciem programów wsparcia, jak też pojedynczych działań (jak np. specjalny stypendialny program dla Serbii, DAAD) organizacji oferujących stypendia. Obecnie corocznie otrzymuje je blisko 3000 studentów, doktorantów i naukowców z omawianego regionu (stypendium DAAD to – generalnie – pokrycie kosztów pobytu w Niemczech w celach naukowych lub badawczych).

Kraje Europy południowo-wschodniej to państwa, które realizują reformę bolońską, przyczyniając się tym samym do tworzenia jednolitego europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego. W tym projekcie wyjątkowo duże znaczenie mają partnerstwa szkół wyższych z niemieckimi i innymi europejskimi szkołami wyższymi, rozwijając nowoczesne modele studiów, które umożliwiają zdobycie zgodnego ze współczesnymi oczekiwaniami wykształcenia na poziomie uniwersyteckim. Studenci, doktoranci i młodzi naukowcy mają możliwość zbierać doświadczenia na zagranicznych uczelniach oraz podnosić już zdobyte wiedzę i umiejętności. Wykształcenie wykwalifikowanej kadry przyczynia się do ukształtowania nowej generacji kierowniczej, która powinna stabilizować rozwój społeczeństwa obywatelskiego. DAAD, m.in., wspiera seminaria doktoranckie oraz kursy zawodowe z różnych dziedzin, których programy są nastawione na innowacyjność, a które odbywają się w wielu krajach Europy południowo-wschodniej. W rezultacie powstają transgraniczna współpraca fachowa, jak i osobiste kontakty – często też tam w Europie południowo-wschodniej, gdzie z powodu konfliktów w latach 90. ubiegłego stulecia współpraca szkół wyższych została przerwana. Jednocześnie trzeba pamiętać, że wyposażenie szkół w Europie południowo-wschodniej w nowoczesne laboratoria oraz fachową literaturę jest przeważnie niedostateczne. Dotyczy to przede wszystkim placówek kształcących w dziedzinie nauk przyrodniczych, inżynieryjnych oraz medycyny. Wspieranie krótszych lub dłuższych pobytów naukowych czy badawczych uzdolnionych studentów studiów licencjackich, doktorantów i innych osób spośród młodej kadry naukowców w niemieckich szkołach partnerskich umożliwia też – oprócz intensywnej, fachowej wymiany myśli z doświadczonymi opiekunami naukowymi – pracę w nowoczesnych laboratoriach, obcowanie z najnowszą literaturą fachową, przyczyniając się w istotnym stopniu do doskonalenia wykształcenia młodej kadry naukowej w Europie południowo-wschodniej.

Ze ścisłej współpracy pewnej liczby niemieckich szkół wyższych z placówkami z Europy południowo-wschodniej narodziło się wiele użytecznych projektów UE (np. w programie TEMPUS), w których uczestniczą inne szkoły wyższe kontynentu. Dla szkół wyższych w Europie południowo-wschodniej jest to kolejny ważny krok w kierunku „europejskiej przyszłości”.

W 2009 roku konferencja rektorów szkół wyższych skoncentrowała swoje działania na wspieraniu realizacji celów w krajach interesującego nas regionu w procesie zbliżania do europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (proces boloński). We współpracy z różnymi partnerami odbyło się pięć międzynarodowych konferencji i seminariów dotyczących: jakości i akredytacji w szkolnictwie wyższym, zarządzania reformami, transgranicznej współpracy naukowej w sprawach środowiska oraz między państwowych strategii w szkolnictwie wyższym. Najważniejszą grupą docelową wniosków z tych spotkań byli polityczni decydenci w kwestiach szkolnictwa wyższego oraz media. Doradcami byli Niemcy i europejscy eksperci w sprawach szkolnictwa wyższego (...).

Badania naukowe

Integracja państw Zachodnich Bałkanów z europejskim obszarem badań naukowych i wspieranie międzyregionalnej współpracy w tej dziedzinie to główne punkty współpracy na płaszczyźnie kształcenia i badań naukowych. W tej dziedzinie rząd niemiecki, wraz z partnerami z państw UE i z państw tego regionu, realizuje opracowany w 2003 roku unijny Plan działań w nauce i technologii dla krajów bałkańskich („EU-Balkan Countries Action Plan in Science and Technology”). Na jego podstawie powstała sieć Europa południowo-wschodnia dla europejskiego obszaru badań naukowych (SEE-ERA. NET). Jako wieloletni projekt, wspierany przez UE, służył integracji państw Europy południowo-wschodniej z europejskim obszarem badań naukowych. Podobny cel miał również kolejny projekt SEE. ERA. NET. PLUS (realizacja w latach 2009-2013), w ramach którego czternaście zaangażowanych państw partnerskich (Niemcy są reprezentowani przez federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych) we wrześniu 2009 roku przeprowadziło przetarg na rzecz wsparcia „Joint European Research Projects” w wysokości 3,5 mln euro (w 27% sfinansowanego ze środków UE).

Aby umocnić współpracę między państwami członkowskimi UE a państwami Bałkanów Zachodnich na płaszczyźnie europejskiego obszaru badań naukowych, w czerwcu 2006 roku Komisja Europejska i prezydencja austriacka powołały „Steering Platform on Research for the Western Balkan Countries”, której copółroczne posiedzenia odbywają się (od 2007 roku) w ramach aktualnej prezydencji w Radzie UE. Od 2008 roku „Steering Platform” jest wspierana przez WBC-INCO. NET, europejski projekt sieciowy, w którym uczestniczą Niemcy i jedenaście państw (łącznie 26 partnerów), a którego celem jest umacnianie międzyregionalnego dialogu między państwami członkowskimi UE a państwami Bałkanów Zachodnich. Dialog służy określeniu wspólnych priorytetów w badaniach naukowych, możliwości ich realizacji w krajach-adresatach oraz monitorowaniu fazy wdrażania.

Ważnym instrumentem tej dwu- i wielostronnej współpracy w omawianym regionie jest oferta (przetarg) federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań Naukowych (Internationale Zusammenarbeit in Bildung und Forschung fuer die Region Mittel-, Ost- und Suedosteuropa), która umożliwi wsparcie projektów badań zaawansowanych. Wnioski do tych projektów można zawsze składać w okresie wyznaczonym w przetargu.

Język niemiecki

Język niemiecki ma szczególne znaczenie w regionie z wielu historycznych powodów. Wzrost znaczenia języka niemieckiego wychodzi naprzeciw europejskiej idei wielojęzyczności i odpowiada „wielojęzycznej” tradycji. Dotyczy to środowiska szkolnego oraz pozaszkolnego i akademickiego. Wysiłki Instytutu Goethego, Centralnego Ośrodka ds. Szkolnictwa Zagranicznego i Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD) w tym zakresie uzupełniają się. W ramach zbliżenia państw tego obszaru do Unii Europejskiej obserwuje się wzmożone zainteresowanie językiem niemieckim, zwłaszcza w kontekście, iż jest to język roboczy UE. Kursy języka niemieckiego dla urzędników ministerialnych, ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące UE, potwierdzają ten fakt. Pomoc w pogłębianiu znajomości języka niemieckiego wśród studentów, także na kierunkach technicznych, to równie ważna sprawa. Podczas nauki języka niemieckiego przekazywane są również wartości i standardy europejskie, a np. inicjatywa dotycząca partnerstwa szkół przyczynia się, ze swej strony, do wzmacniania pozycji języka niemieckiego w Europie południowo-wschodniej.

Programy kulturalne

Instytut Goethego postrzega Europę południowo-wschodnią jako region, któremu należy się szczególne zainteresowanie. Celem zajęć kulturalnych jest uświadomienie słuchaczom znaczenia odpowiedzialności grupowej, podnoszenie poziomu wiedzy na temat wartości europejskich, zachęcanie do angażowania się w działania wspólnotowe, które są ukierunkowane na kształtowanie nowoczesnych społeczeństw europejskich.

W 2009 roku w Serbii, Kosowie i Macedonii odbyły się „Dni Niemiec” (Deutschland Wochen). Jednocześnie niemieckie ambasady, wspólnie z Instytutem Goethego, niemieckimi przedsiębiorstwami i lokalnymi partnerami, zaproponowały interesujące i różnorodne inicjatywy, przyczyniając się do systematycznej poprawy wizerunku Niemiec w kraju zapraszającym.

VI. Zwalczanie korupcji i zorganizowanej przestępczości

Również w 2009 roku zwalczanie zorganizowanej przestępczości w Europie południowo-wschodniej było priorytetem rządu federalnego. Przede wszystkim skupiono się na finan-

sowej pomocy oraz wsparciu regionalnej współpracy policji granicznej i kryminalnej w wymiarze regionalnym, a także włączeniu tych formacji do struktur Europolu i Interpolu. Należy podkreślić, że ten problem państwa regionu potraktowały jako istotne wyzwanie, starając się jednocześnie znaleźć polityczne możliwości osłabienia lub zniszczenia takich grup, a zwłaszcza w otoczeniu, które tolerują zorganizowaną przestępczość.

Rząd Niemiec wspiera zwiększanie zakresu możliwości policji, pomagając w szkoleniu i przekazując niezbędny sprzęt, np. w ramach współpracy z urzędami bezpieczeństwa Serbii, Czarnogóry, Macedonii, Albanii, Chorwacji, Republiki Mołdawii oraz Bośni i Hercegowiny. Ponadto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydelegowało dwóch niemieckich doradców do Bułgarii i jednego doradcę do Rumunii, którzy mają doradzać rumuńskiemu i bułgarskiemu Ministerstwu Spraw Wewnętrznych m.in. w sprawach dotyczących Schengen oraz zwalczania korupcji. Projekt partnerski, w ramach pomocy administracyjnej UE na rzecz Serbii, został zrealizowany do końca w październiku 2007 roku (trwał pół roku). W tym samym miesiącu, wspólnie z policją rumuńską, rozpoczęto realizację dwóch podobnych projektów, których celem było zwalczanie zorganizowanej przestępczości; zakończyły się one w październiku 2008 roku. Projekt, zakończony we wrześniu 2009 roku, realizowany z albańską Financial Intelligence Unit (FIU) [wywiad finansowy], miał na celu zwalczanie procederu prania brudnych pieniędzy oraz przestępczości gospodarczej. Rząd Niemiec uczestniczy także we wdrażaniu projektu (pod kierownictwem Austrii) International Law Enforcement Cooperation Units (ILECUs), który w szczególności dotyczy Serbii. Również w 2009 roku Niemcy zaangażowały się na rzecz bardziej zdecydowanego włączenia Centrum SECI (Inicjatywy Współpracy Europy Południowo-Wschodniej) w struktury Europolu; zwalczanie transgranicznej zorganizowanej przestępczości i korupcji. Europol postanowił tymczasem utworzyć biuro łącznikowe w SECI [Bukareszt]. Zamysł ten uzupełnia projekt przygotowany przez Niemiecką Fundację Międzynarodowej Współpracy Prawnej, którego celem jest wzmocnienie systemu sądowego oraz regionalnej współpracy w sektorze sprawiedliwości. Zwiększenie niezależności, kompetencji i skuteczności wymiaru sprawiedliwości przyczyniają się do podniesienia bezpieczeństwa prawnego. Jest to, podobnie jak wzmocnienie sił policyjnych, podstawowy warunek walki z przestępczością zorganizowaną.